

Pretului

pentru Sibiu pe 1 anu întregu
7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dăsu
la casa cu 1 fl. mai multu pe
anu; — trimisu cu post'a in
lăintrulu monarchiei pe 1 anu
întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. —
In străinatate pe 1 anu 10 fl. s'eu
22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11
franci. — Numeri singuratici se
dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu IV.

— Sibiu, Miercuri 6/18 Maiu. —

Nr. 37.

1881.

Irlandia sau Erin.

(Urmare.)

Celu de antai casu de amestec alu Angliei
in afacerile Irlandiei a fostu in a. 1167. Dermot
regele de Leinster furase nevasta unuia vasalu,
care apoi cerendu ajutoriu dela regele celu mare
Roderich O'Connor, detrona pe Dermot;
acesta inse alerga la regele Angliei Henricu II,
care in buna intelegere cu pap'a Hadrianu IV
strabatu prin forti'a armelor in Irlanda si dupa
lupte sangerose de cativa ani, in fine la a. 1175
se inchiaia pace intre regele Angliei si intre alu
Irlandiei sub conditiune, ca ei ambii se inpartia
tier'a, luandu Henricu partea orientala, era Rodericu
pe cea apusena, era ceilalti reguleti si vasali au
remasu de batjocura, inse chiaru Rodericu a remasu
pe tronul numai ca vasalu si tributariu alu Angliei.
Prin acea pace funesta s'au decisu sortile Irlandiei
pe sute de ani inainte. Rapacitatea asia numitoru
baroni ai Angliei este cunoscuta din tote timpurile.
N'a trecut multu, pana candu acestia incepura a
face invasiuni si a goni pe vasalii indigeni din
proprietatile lor dupa exemplulu toturor banditi-
loru, dupa aceea introdusera legile Angliei. Se
intielege ca indigenii inca se aparau, din neferi-
cirea lor inse mai niciodata cu puteri unite, ci
mai multu separati. Lupte, rapine, omoruri si
tetiunarii fara numeru s'au continuat preste 250
de ani intre anglia si irlandia asia, incatu partea
cea mai mare a Irlandiei nici pe la a. 1500 nu
era inca supusa din totu Angliei; ca-ci de si cu
nespuse versari de sange, poporul indigenu inca
isi mai ascurase o buna parte din autonomi'a sa,
representata prin parlamentu propriu, buna-ora cum
a fostu representata autonomi'a Transilvaniei pana
deunadi prin diet'a sa.

Din periodulu reformatiunii reli-
giose. Dupa atatea turburari si revolutiuni san-
gerose intemperate intre acelea doua popora cu-
noscuta ca cele mai perseverante, mai cerbiciose si
totuodata resbunatorie, in locu de cultura au ca-
diutu ambele in barbaria cumplita, si anume popo-
rulu Irlandiei ajunsesa aproape la starea omenilor
selbatici. S'ar fi asteptatu, ca prin reformatiunea
religioasa se petrunda idei si sentimente mai ome-
nesci. Ilusiune mare. Tiranulu rege Henricu VIII
castigase dela irlandia atata, ca in 23 Ianuariu
1542 parlamentulu lor ilu proclama de rege, prin
care se parea ca s'a restabilitu o uniune personala
intre Anglia si Irlanda. Henricu inse nu facu
nimicu pentru prosperitatea tieriei, de catu se in-
cerca numai a introduce si in Irlanda doctrinele
calviniane; dupa elu inse regin'a Maria zelosa
catholica, extermina calvinismulu cu sabia si cu
plumbu din Irlanda. Regin'a Elisabeta ca refor-
mata cruti la inceputu pe catolici; dupa ce inse
acestia o declarara de bastarda, iritata preste
mesura, mai antaiu confiscu averile bisericesci. De
atunci si anume dela 1560 incepura din nou revo-
lutiunile si atrocitatile, care abia au fostu sugru-
mate pe la a. 1601 in catu la mörtea Elisabetei
s'a potutu dice cu totu dreptulu, ca Irlanda era
subjugata si inca asia, ca o parte mare din locui-
torii vechi perise in resboie, in focu si in apa, era
altii luasera lumea in capu. Dupa aceea urmara
confiscatiunile in massa si inpartirea locurilor intre
veneticii din Anglia. Preste siese sute mii de
jugere (pogone) pamentu cultivatu ocupa insasi
coron'a si lu inparti la favoriti sei. De aici inca
se pote explica, cum vine, ca in Irlanda proprie-
tarii cei mai mari sunt mai totu lordi din Anglia;
de aici si ur'a inflacarata si niciodata molcomita
intre aristocrati si poporu. Acum inse la unu reu
se adaoase si altulu: multime de aristocrati irlandi
rupenduse de catra natiunea lor, se prefacura in
anglia prin casatorii, religiune, prin adoptarea legi-
loru si datinelor englese, cum si prin rapacitate,
la care erau dedati si mai de inainte, ca nici

baronii Irlandiei nu erau mai buni decatu ai An-
gliei. Intre acestea hierarchi'a catholica fu des-
fiintata cu totulu si in loculu ei introdusa alt'a
reformata, adica precum se facuse si in Transil-
vani'a tocma in acelu periodu alu istoriei.

Regele Jacobu I care era catholicu, se apucase
de reforme mari, atatu politice catu si sociali in
Irlanda, dara aristocrati'a anglo-ira trufasia si
cerbicioasa preste mesura, nu lu lasa se faca nici-unu
pasu inainte, ci se provoca in totu momentulu la
privilegie si prerogative si la cunoscut'a formula
juridica: uti possidetis. Cerbicosu era si regele,
iritatu si mai multu prin amerintariile brutali ale
aristocratiei. Sciindu elu bine, ca unu numeru
considerabile de familii ocupasera dominie de ale
statului, de ale biserice catholice si forte multe
hotara dela sate catholice sau prin insielatiune, sau
prin fortia hotiesca cu dreptulu pumului, s'a decisu se
infranga trufia lor prin confiscarea averilor rapite,
ca-ci saracindu'i se voru umili. Asia infintia si
Jacobu I tribunale inadinsu, chiaru dupa cum le
avuseram si noi aici in Transilvani'a pana in a.
1847 sub nume de Forum productionale, care se
aduna numai pre candu era convocata si
diet'a tieriei si nu avea altu-ceva de lucru, decatu
a cerceta diplomele si alte documente ale acelu
familii, care erau acuzate ca aru avea diplome
false, plastografe si ca aru fi ocupatu averi straine,
dominie, hotara etc. pe cali hotiesci. Prin acelea
tribunale regele a nimicitu privilegiile la unu mare
numeru de familii, a declarat pe satenii irlandi de
omeni liberi pe bucatia de pamentu ce o cultivau
ei, dara propriile alodiatu, asia numitu pamentu
domnescu sau boierescu l'a luatu elu insusi in pro-
prietatea sa, seu cum se dicea pe la noi, in pro-
prietatea coronei; asia poporatiunei ia remasu
forte pučinu. Poporul cerea dela rege se i
vendia totu lui si alodiele; regele inse din optu
sute mii de jugere (pogone) confiscate, partea cea
mai mare de dominie o a vendutu la baroni si
speculanti din Scoti'a si din Anglia, cari apoi nu
au fostu cu nimicu mai buni decatu usurpatorii
trantiti si saraciti. Niciodata poporul Irlandiei
nu a ertatu aceta fapta despotica alui Jacobu.

La acestea se adaoasera si cele mai infocate
dissensiuni religiose, ca-ci acum scaunulu Romei
se folosi de ocaziune spre a restaura hierarchi'a
catholica. De aici apoi sub nefericitulu rege Ca-
rolu I urmara conflictele cele mai infricosiate intre
cele doua popora antagoniste. Irlandii apucara
pe calea conspiratiunilor, care si sparsera in 23
Octobre 1641 intru o revolutiune din cele mai
selbatece, ca-ci irlandii condusi de Roger More
si O'Reille, omorira in pugine dile aproape la
50 de mii anglia reformati, era altii mai multi au
peritu fugindu de inainte irlandiloru infuriati ca
nise tigrui. Aceta revolutiune a fostu una din
cauzele principali, pentru care apoi nefericitulu
rege Carolu condamnatu la morte, i se taiu capulu
in 30 Ianuariu 1849 la Londra.

Dupa mörtea regelui in Augustu alu aceluasi
anu 1649 faimosulu dictatoru Cromwell si ginere
seu Ireton cunoscutu ca tiranu cumplitu, petrunsera
in Irlanda cu trupe bine disciplinate si ocupandu
doue cetati mari de ale irlandiloru, trecura pe toti
locuitorii lor prin ascutitulu sabiei. Spaim'a ce
ocupa atunci pe locuitorii tieriei fu atatu de mare,
in catu toti cati au potutu s'au refugiatu prin
regiunile baltose, prin locuri ascunse si neamblate.
In acelasiu timpu anglia cu Cromwell in frunte
decisera a extermina definitivu pe tota poporatiunea
catholica din Irlanda. Ireton a si macelatu cu
diecile de mii ca ori-care tiranu din Asia. In-
tr'aceea se mai lu a alta deciziune: ca se depor-
tedie pe tota poporatiunea christiana din Irlanda
in insulele americane. Viedu tiranii ca nici
aceta mesura nu se pote executa dupa dorinti'a
loru, Cromwell dete ordinu, ca inca se stramute
pe toti locuitorii catholici si se i strimtoadie numai

in acea parte a Irlandiei, care facea odinioara
regatulu Connaught, dara si acolo se i tina inchisi
prin cetati. Tota proprietatea de pamentu cata o
avusera irlandii catholici, fu confiscata, apoi inpar-
tita la soldati si la colonisti adusi din Anglia. Sute
de mii de locuitori irlandi devenira fugari pe
pamentu, multime din ei perira printre balti in
capu de erna, de frigu si de fome. Cu tote acestea
si in mani'a toturor mesurilor de atrocitate sel-
bateca, puterea de vietia in poporul iru fiindu
forte mare, angliloru le fu absolutu preste potintia
a lu extermina.

Citesc ori-cine in istoriculu Transilvaniei
Wolfgangus Bethlen si in alti chronicari ardeleni
dintre 1600—1620 si va afla scene analoge de
exterminare. Si ce sunt altu-ceva articlii de lege
„natio et religio tolerata usque ad beneplacitum
principis et regnicolarum“, decatu reserv'a dreptulu
de exilare, espatriare, exterminare.

(Va urma.)

Despre adunarea delegatiloru romani

din Ungaria si Transilvani'a tinuta in 12, 13 si
14 Maiu 1881 la Sibiu.

In ce spiritu si cu ce rezultatu a decursu acea
adunare, care a fostu tinut'a si care argumentele
celor doua partide nationale, publiculu afla si va
afla in urmatoriile dile atatu din insemnarile ste-
nografice, catu si din actele formulate si adoptate
de aceeasi, mai la urma in unanimitate.

Diseram ca intre cele doua partide a fostu
lupta. Facuram cu aceta ceea ce dicu latini
„lapsus calami“. Nu a fostu nici-o lupta, ca-ci
ori-unde scopulu este unulu si acelasi, vointi'a de
a lu ajunge totu una, diferenti'a pote se fia numai
in cantarea caliloru si a miolocoloru, care potu
se fia nespuse de multe si varii, unele mai sigure,
altele mai problematice, unele mai usiore de exe-
cutatu, altele multu mai grele, unele care aduce
folose momentane, in catu se te faca a crede ca
ti-ai ajunsu scopulu, candu elu era cu totulu ilu-
soriu, Fata morgana din tierile meridionali;
altele din contra semena forte multu cu renumita
caletoria alui Christoforu Columbu, ai carui soldati
si mateloti isi perdusera de nenumerate-ori patienti'a,
pentru-ca nu mai vedeau nicairi pamentu uscatu.

Intre delegatii natiunei romane adunati din
cele doue tieri, au fostu puru si simplu consulta-
tiuni si discussiuni, de si nespuse de seriose, demne
de gravitatea situatiunei, dara calme, pacifice, in-
tocma asia, precum decurgu adesea in vieti'a privata
intre membrii bine crescuti ai aceleiasi familii. Aceta
tinuta fu observata nu numai in siedinti'a publica,
unde auditoriulu sta oresicum ca arbitru, ci mai
virtosu in comisiunea de 30, unde membrii ei nu
aveau a se gena de nici-unu publicu. Din 158
de barbati, multi veniti din departari catu tine dela
Dunare pana susu in Marmati'a la fruntariile Ga-
litiei, dintre cari o parte nu se mai vedusera in
vieti'a lor; asia nu ar fi fostu nici-o mirare, daca
omeni cu totulu necunoscuti aru fi avutu lipsa, nu
de dile, ci de septemani, pana se ajunga la invoire
deplina in cauzele cele mai mari ale natiunei si
patriei nostre. Care dara a potutu se fia acelu
spiritu santu ce a planatu asupra acelei adunari?
A fostu consciinti'a nationale, care opera in pep-
turile toturor, a fostu convictiunea de pericolulu
comunu, care apropie firesce pe unu poporu de aceeasi
origine, limba, aspiratiuni si iubire de adeverat'a
libertate.

Intru adeveru, admirabila fusese acea spon-
taneitate si promptitudine, cu care se luasera la
drumu acei vreo douedeci de barbati invitati in
Octobre a. tr. din regiuni departate, numai cu
scopu de a se consulta despre posibilitatea de a
ne aduna si mai multi, in lipsa de o lege pentru
reuniuni, si in aceta epoca, in care miolocenele de

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie seu linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare cate 7 cr., la a dou'a si
a trei'a cate 6 cr. v. a. si preste
aceea 30 cr. de timbru la tesau-
rulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face
in modulu celu mai usioru prin
assemnatiunile postei statului, a-
dressate de a dreptulu la Redactiu-
nea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

pressiune si descurajare sunt fara numeru. Cu atatu a trebuit sa surprinda mai multu in modu placutu insasi acesta adunare electorale, compusa din barbati alesi inadinsu de catra o parte considerabile a poporului reprezentatu prin tote clasele societatiei. Fara statute si regulamente, fara ajutoriu de „constableri“ si „gendarmi“, alegatorii multi pugini catu voru fi fostu din colegiele electorali, delegara pe reprezentantii lor in liniste si ordine de modelu. Unde remanu dupa acesta necurmatele lamentatiuni audite mai alesu de 5—6 ani incóce, ca poporul s'a desbinatu de catra ómenii se' si ca devine victima vrasmasiloru existentiei nóstre nationale? si unde mai remanu temerile altora si chiaru ale acestui diariu, despre estrem'a periclitare a elementului nostru mai virtosu in partile septentrionali locuite de romani? Cate siese delegati au fostu alesi din comitatele Marmati'a, Satmaru si Biharu, totu barbati unulu ca unulu, zelosi, luminati, elocenti, inspirati de iubirea natiunei, ca si de a patriei comune. Si unde poteau se fia reprezentate partile Banatului mai bine si mai frumosu, decatu se veduira la acesta conferentia pentru totudeauna memorabile?

Dara din tote aparitiunile cate ni s'au datu a vedé in decursulu acestei adunari, nici un'a nu ar fi fostu in stare de a ne consolá mai multu, de catu acea nobila abnegare a catoruva membrii ai conferentiei, carii dominati de ferbinte dorintia de a vedé luandu-se resolutiuni cu unanimitate de voturi, au renuntiatu la opiniunile aparate pana in ultimele momente cu elocentia si verva. Abnegare nobile si démna de cea mai sincera recunoscintia, la care li se póte aplicá cu totu dreptulu sententia classica: Celu ce se invinge pe sine, este mai tare de catu acela ce invinge si sfarma cele mai tari cetati. Este ea buna sau este eronata politic'a resistentiei passive, pentru poporul romanescu din Transilvani'a, si participarea din respoteri la alegerile dietali a romaniloru din Ungari'a, viitoriulu nu prea departatu o va dá pe facia; una se spera dela 14/2 Maiu incóce: ca la bine si la reu lumea de aci incolo ne va vedea pe toti intruniti, éra esceptiunile voru fi numai cati sunt corbii albi. Intr'aceea noi ardeleni nu avem cuvinde de ajunsu, cu care se multiamu confratiloru nostri dela Ungari'a, ca venindu la invitarea facuta, ne stetera in ajutoriu óresi-cum ca arbitrii cu consiliile lor practice si cu informatiuni, la a caroru cunoscintia noi aici intre munti ajungemu mai anevoia de catu densii.

Un'a din cele mai mari dificultati avura membrii conferentiei la definitiunea terminului solidaritate, aplicabile la natiunea nóstra in acesta situatiune dualistica. Aci indata la inceputulu discussiuniloru din comisiunea de 30 se arata confunderea scopului cu mijlulócele. Adeca se presupunea, ca daca tindemu toti la unu scopu nationale, trebue se si facemu cu totii totu numai acelasiu lucru; cu alte cuvente: sau toti la urn'a electorale, sau nici unulu. In fine a trei'a di cunoscaramu cu totii, ca intru o societate ori-care, membrii ei au agende cu totul diferite, care inse tote potu si trebue se fia alese si executate bine asia, ca se duca totu la unu scopu. Doi frati economi, unulu ese la lucru de campu, altulu acasa prepara unelte, vede de vite si nutretiu. Doi frati comercianti aflandu-se in compania, unulu sta la taraba si vinde, altulu merge de cumpera marfa din strainatate si o inaintedia acasa. Doi sau mai multi comandanti de trupe decisi a invinge sau a mori, unii esu in campulu de batalia spre a lupta peptu la peptu cu vrasmasii, altii stau in garnisone pe la cetati si fortaretie spre a le apará de bombardari, de asalturi si stratageme, spre a mai face si cate o excursiune din cetate si a infrange pe invasori. Au nu toti aceia au acelasiu scopu inaintea ochiloru? Multime de exemple practice s'aru mai potea aduce in sensulu acesta, fia inse de ajunsu cu acestea pugine.

Celelalte dificultati intimpinate, cum si delaturarea lor, se voru cunósce din ulteriór'a publicare a desbateriloru. Deocamdata observamu numai, ca interesele locali, de ale comunelor, districtelor si chiaru de ale unoru societati particulare, ca se tacemu cu totul de individi siguratici, au la noi ca si pe airea, iniurintia forte fatala asupra libertatiei alegeriloru, tocma si in acelea casuri forte rari, unde gubernulu nu se amesteca in alegeri, nu'si impune pe candidatii sei, nici prin intrige, nici prin fortia brutala si bani, nici chiaru prin recomandari impertinente. Acesta impregiurare si acestu adeveru merita se'lu desvoltamu altadata mai pe largu si se'lu avem inaintea ochiloru totu

deun'a, ori ne decidemu a participá la alegeri, ori a ne abtiné.

Diarele neromane se ocupa de totu decursulu si de rezultatele conferentiei nóstre ca nici odata, in telegrame, corespondentie si articlii critici. Interessulu nostru bine intielesu ne comanda, ca noi se le inregistrámu dupa potintia tote cu atatu mai virtosu, ca unele sunt obiective, altele mustra si infrunta, unele, cum e de ex. „Kelet“, injura ca ori-ce badaranu boieritu, altele (gubernamentali) se prefacu ca si cum lor nu le-ar pasa nemicu nici de activitatea nici de passivitatea romanésca, sau mai respicatu, ca nu voru se scia de natiunea intréga romanésca cu regatu cu totu (P. Loyd, Hon etc.). Un'a din cele sasesci ne dice, ca noi nu scimu ce facemu. Pricepemu si asia pe Sieb. d. Tageblatt si nu'i luamu in nume de reu acea mustrare; ilu asiguramu inse ca romanii sciu ce facu si ca procedur'a romaniloru ar fi spre folosu si nici de cum spre stricatiunea poporului sasescu din Transilvani'a.

Revista politica.

Din Russi'a. Sciri rele. Manifestulu politicu alu imperatului Alexandru III publicatu de curédu a produsu impressiune forte neplacuta atatu in Russi'a catu si la popórale europene. Imperatulu declara rotundu, ca este prea decisu a domni si guberná ca autocratu cu potestate absoluta, dupa exemplulu parintelui si alu strabuniloru sei. Mai. Sa mai lua si alte mesuri afundu taiatorie, fara a'i pasa intru nemicu de opiniunile ministriloru sei. Se incerca se usiore die si mai multu starea poporatiunei rurale, si amerintia cu exterminarea toturoru rebéliloru. Deodata cu acestea mesuri pe la cateva orasie s'au pornitu devastatiuni si omoruri selbatece in contr'a jidoviloru. Inceputulu se facu la Elisabethgrad, de unde furi'a se estinse la alte trei orasie. Cele mai mari atrocitati s'au intemplat domineca in 8 Maiu st. n. la Chievu, cetate cu 150 mii locuitori, dintre cari vre-o 20 mii evrei. De cateva luni se audiau amerintiari contra evreiloru. In aceea di se pornira dintr'odata ca vre-o cinci mii de ómeni din clasele inferioari, condusi inse de ómeni prea bine imbracati, asupr'a stradelor locuite de jidovi. Omorulu si devastatiunile au duratu pana sér'a. Generalu Drentelen vedendu ca politia nu póte (sau nu voiesce?) se infréne pe revoltanti, a scosu óste asupr'a lor, proletarii inse l'au primitu cu petrii si au sfarmatu capulu unui colonelu. Se dice ca vre-o mii optu sute de familii jidovesci au fostu spoliata de tota averea, nu atatu prin furtu, catu mai virtosu prin ruinare si nimicire inadinsu. La fruntariile Galitiei s'au luat mesuri de securitate in urmare sciriloru despre incercari de a nimici si pe jidovii din Galiti'a.

Tineti minte, ca din miile de evrei fugari din Russi'a voru strabate éra multi si in Moldov'a. Persecutiunea loru incepu estimpu in Germani'a, se continua in Russi'a si Ddieu scie unde se va opri.

Din Franci'a veni scirea puginu asteptata, ca generalii sei au si inchiaiatu unu tractatu de pace cu Mahmud-el-Sadoc beulu de Tunis, forte umilitoria pentru acesta, ca-ci a trebuit se recunósca protectiunea Franciei in locu de suzeranitatea Portiei otomane. Tota perderea republicei in acea espeditiune a fostu numai de 3 oficiari si 48 soldati. Victoria forte eftina.

Romania.

Program'a ministeriului nou.

D. primu ministru D. Brateanu a rostitu in Camera in sedinti'a dela 27 Aprile urmatoriulu discursu-programu, asupra caruia atragemu atentiunea cetatieniloru:

„D-loru deputati, permiteti-mi mai antaiu a ve oferi tote multumirile mele pentru magulitorea amicitie cu care m'ati onoratu si ati bucuratu anim'a mea.

Maiestatea Sa Regele, tinendu séma de dorinti'a exprimata de multi din d-v., a binevoitu a me insarcina cu formarea noului ministeriu, care are onórea a se presenta astadi inaintea d-v.

D-loru deputati, sarcin'a care 'mi-a dat'o Maiestatea Sa Regele am primit'o si a trebuit se o primescu. Primindu acesta sarcina am luat decisiunea, colegii mei si eu, a ne pune tote silintiele spre a face binele; nu sciu de vomu reusi ca se fimu la inaltimea misiunei nóstre, dar ceea ce scimu, ceea ce sta in man'a nóstra, ceea ce ve potemu garantá este, ca totudeauna si in tote vomu fi corecti (aplaude). D-vóstra nu ve ceremu se

fiti indulgenti, din contra trebue se fiti scrupulosi. Trebue se ne punemu cu totii cu seriozitate la lucru. Dar ceea ce suntemu in dreptu a astepta dela d-vóstra este justitia si pugina patientia. Credu ca ar fi celu puginu o perdere de timpu, ca de acum se ne cereti séma de fapte, pe care nu le-amu seversitu noi si pe care nu le poteamu seversi.

Acum, d-loru deputati, negresitu ca voiti se ve dau citire programulu nostru ministerialu. Mai multu de catu ori-cine eu dorému se facemu unu programu, eu mai cu séma se ve aratu ca me pricepu puginu la scrisu.

In adeveru, nu sunt vorbitoru, dar reulu nu este asia de mare, findu ca sunt destui vorbitori, oratori, sirene, pe bancile Adunarei si póte chiaru pe banc'a ministeriala. Dar cu tota mancarimea ce aveamu de a aterne unu programu, m'am stapinitu si nu l'am facutu; si éta pentru ce: in viati'a mea am avutu fericirea, ca nici-odata nimeni se nu 'mi dica ca nu crede ceea ce 'i-am spusu: si 'mi éra téma ca de asta lata se nu patu acestu ne ajunsu, cu atatu mai gravu, ca elu ar fi venit din partea intregi natiuni prin reprezentantii sei.

In adeveru, programele s'au cam deochiatu. De si toti ministri, candu le scriau, credeau, de siguru, ca voru potea realisa tote promisiunile lor, mai nici unulu n'a reusitu a se tine de cuventu. Pentru aceste motive am creditu ca e mai bine se schimbamu sistem'a, si in locu se ve promitu acum cate in luna si in stele intr'o frumoasa programa, mai bine se ve dau séma peste cateva luni de ceea ce voiu fi facutu.

D-loru, noi politica mare nu vomu face. Avemu se ne aplicamu, mai cu séma, ca se aducemu indreptari in justitia, in administratiune si in tote ramurile serviciiloru publice si economiei nationale (aplaude prelungite).

Dar ca se facemu acesta indreptare, trebue ca fiacare se fia la locul seu: hotiulu in puscaria, acei cari specula binele publicu in interesulu lor, in carantina (aplaude), éra omulu onestu la lucru (aplaude). Mai multi cu cari am avutu ocaziune se vorbescu la venirea mea la ministeriu, 'mi-au disu, ca nu vomu avea cu cine face aceste indreptari, ca-ci in tier'a acesta nu sunt ómeni onesti. Eu, d-loru, nu inpingu scepticismulu meu pana acolo, si credu ca multi sunt ómeni onesti in tier'a. Dara chiaru daca asiu admite, ca, in adeveru, nu avem ómeni onesti, ii vomu face. Romanulu are facultatea de a se schimba cu o mare inlesnire si in bine si in reu.

Sunt dara incredintiatu ca cu o justitia inpartiala si cu o vointia energica multi din aceia cari pana acum treceau ca sunt reu naraviti, se voru indrepta; si cu chipulu acesta voru deveni utili tieriei, si ei insii se voru simti fericiti de a avea consciinti'a inpacata, linistita.

D-loru, ve diceamu ca nu avem se facemu politica mare. In adeveru, d-v., inpreuna cu ministrii, predecesorii nostri, ati avutu fericirea a realisa cele mai mari dorintie ale tieriei, ati facutu independenti'a Romaniei, ati creatu Regatulu romanu, incungiuratu de simpatiele si de stim'a luei intregi. Noue ne remane a ne ocupa de lucruri mici, de economi'a interna a tieriei. Dara lucruri multe si merunte la unu locu adunate potu se dea mari rezultate. Astfelu ne avendu a face politica militanta, vomu fi si mai puginu ispititi a tolera persecutiuni sau favori, si vomu potea atinge tint'a ce urmarimu, fara a ne abate din calea cea drepta. Multi 'miau observatu in privirea acesta, ca imi facu ilusiuni, ca unu gubernu parlamentar n'o póte duce de catu prin drumuri cotisie si zigzaguri. Eu nu potu inpartasi acesta parere si credu din contra, ca asemenea procederi nu potu procura de catu succese efemere, si ca in realitate ele minedia si pierdu guvernele cari le intrebuintedia; de vreme ce mergédu pe calea drepta, de si vomu potea provoca une-ori plangeri nefondate, vomu avea sprijinulu tieriei intregi (aplaude.)

D-loru, am disu ca cestiunile mari, cestiunile internationale cari atingu tier'a nóstra sunt deja mai tote resolute de d-v. si de ministeriulu precedentu. Nu mai remanu pendinte de catu: cestiunea Arab-Tabiei si a Dunarei. Delimitarea din urma privitoare la punctulu Arab-Tabia a fostu in adeveru recunoscuta de tote poterile cele mari si consacrata prin o iradea a Sultanului. Caus'a pentru care acea irade nu s'a comunicata intr'unu modu oficialu este, ca poterile au cerutu o irade, care se coprinda tote delimitarile facute in urm'a ultimului resbelu. Acea irade generala n'a aparutu inca, ca-ci Sultanulu nu s'a potutu decide inca a le recunósce pe tote de bune. Dar inca-odata:

iradéu'a privitoare la Arab-Tabia ea exista si se află in cancelari'a sublimiei Porti.

Cătu pentru cestiunea Dunarei, din norocire acésta cestiune nu ne interessédia numai pe noi, ci comerciulu lunei intregi.

Din parte-ne potemu se ve incredintiamu, că din dio'a intrarei năstre in ministeriu, ne amu ocupatu si ne ocupamu se asiguramu, pe cătu se va putea, o solutiune a acestei cestiuni, care se fia conforma cu tractatulu si cu libertatea absoluta a navigatiunei pe acestu fluviu (aplause).

A ve spune inse ce amu facutu si se facemu in acésta privintia, ar fi se'mi creedi eu insu'mi piedici si se asigurastfelu nereusit'a năstra. Ve potu totusi incredintia, că din diu'a intrarei năstre in ministeriu, nu ne amu abatutu nici ne vomu abate macaru cătu verfulu acului dela lini'a trasa de tractate si de interesele legitime ale tieriei.

De altmintrelea, atātu in afara cătu si in intru, vomu caută a fi pe cătu se va putea mai concilianti, si a da veciniloru binevoitorulu nostru concursu in totu ce n'ar atinge propriile năstre interese. Dara daca cineva s'ar încercă a intrebuintia silnicia, a atinge unu singuru peru alu Romaniei, oh! atunci poteti fi siguri, voiu apera'o cu pasiunea, cu furi'a tigresei care isi apera puii; că-ci si eu, in cursu de o jumetate secolu am purtat in sinulu meu, am incalditu cu a mea suflare pe mandr'a si drag'a năstra Romania.

D-loru deputati, credu că pentru unu puçinu vorbitoru că mine, v'am spusu destulu.

Acum, ve rogu, permiteti-ne se ne punemu pe lucru. Se lucramu cu totii romanesce, acordati-ne poterniculu d-văstra concursu, si de vomu siovai in calea năstra, atunci loviti, loviti fara crutiare; este dreptulu si datori'a d-văstra (aplause)!

Regulamentulu espositiunei artelor frumóse plastice.

In regulamentulu espositiunei artelor frumóse plastice, s'au introdusu urmatóriele modificări:

1. Juriulu espositiunei, compusu din cei 5 membrii ai Academiei romane, din membrii comitetului Academiei de bele-arte si cei 5 membrii alesi de esposanti, va numi o comisiune speciala din sinulu seu, care va decide asupra opereloru ce voru meritá a fi primite in salonulu espositiunei.

2. In loculu directorului se va numi unu conservatoru alu espositiunei cu indatorire de a primi obiectele de arta ce se voru tramite de esposanti spre a le presentá la apretierea comisiunei.

Acestu conservatoru va avea ingrigirea localului si va primi o diurna ce se va fixá de ministeru.

3. S'a suprimatu dintre recompense cea privitoare la tramiterea in strainatate, lasandu-se acésta pe sém'a scólei de pictura, alu carui regulamentu urmédia a fi modificatu in acestu sensu.

4. Distribuirea medalierulu intre exposanti se va face dupa modulu cum s'a facutu si in trecut, cu ecuivalentulu loru in bani.

Atātu acestu ecuivalentu banescu, cătu si cumpertórea operiloru de arta pe sém'a pinacotecelor, se voru fixá in limitele sumelor budgetarie ce se voru pune la dispositiunea juriului de cătra ministeru.

5. Dintre operele ce se voru tramite, se voru inlaturá copiile, ori care va fi meritulu loru, afara de cele cari anulu acesta se voru fi primitu dejá.

Acestea fiindu modificarile introduse in regulamentulu expositiunei, ministerulu, până la publicarea in totulu a noului regulamentu, astufeliu intocmitu, grabesce a publicá deocamdata aceste modificări spre general'a cunoscintia, mai cu séma a dloru artisti cari nu si'au tramisu inca operele dloru la expositiune.

Bulgari'a.

La bulgari lucrurile mergu nespusu de reu; asia o patira si ei cu principele Alesandru, precum o patise in anii trecuti Spani'a cu regele Amadeo, frate alu regelui Italiei, cărui urindui-se din sufletu de atâtea intrigi, uri, disordini, conspiratiuni si rebeliuni, intru o di frumósa luandu'si de mana pe regin'a sa iubita, numai cătu nu le a disu: „bagati-ve in ochi coron'a cu domni'a“, se-a intorsu si a venit acasa, in Itali'a. Alexandru nu facu toema asia, dara éca proclamatiunea cu care surprinse nu numai pe Bulgari, ci si pe alte popóra:

„Sunt doi ani acum, de cându o alegere unanima 'mi incredintia destinele Bulgariei. Nu fara o óre-care indoiala acceptaiu guvernulu, spre a calauzi Bulgari'a pe calea progresului.

„Am lucratu in deplina dreptate; am permisu

tóte încercările pentru organizarea si dezvoltarea regulata a Principatului. Din nenorocire tóte aceste încercări au insielatu sperantiele mele. Asta-di Patri'a năstra este discreditata in afara si se afla desorganizata in laintru. Acésta stare de lucruri a sgduitu in poporulu bulgaru credinti'a lui in dreptate. Spre a garantá liniscea tierii, libertatea si nepartinirea in alegeri, am insarcinatu pe ministrulu de resbelu, generalulu Ehrnroth, se compuna unu cabinetu provisoriu, până ce va luá o otarire marea adunare nationala ce va fi convocata in curéndu.

„Daca acésta adunare va ratificá conditiunile indispensabile guvernului, conditiuni care voru fi indicate de mine si a căruru lipsa este caus'a fundamentala a actualei stari, numai in acestu casu voiu poté consimti a pastrá Corón'a si a portá raspunderea ce inspira temerea pentru viitoru. Am juratu pe Constitutiune; 'mi voiu tiné juramentulu: acestu juramentu me obliga a avea in vedere prosperitatea tierii. De aceea privescu că o sacra datoria a mea, se declaru in modu solemn, că actual'a stare de lucruri face se'mi fia preste potintia de a'mi indepliní missiunea.

„Intemeindu-me pe Constitutiune, am otaritu se convocu o mare adunare nationala, organu supremu alu vointiei nationale, si se'i incredintiediu Corón'a mea impreuna cu destinele Bulgariei.

„In casu contrariu sum otaritu a parasí tronulu, cu parere de reu, dara impacatu in consciintia că mi'am indeplinitu datori'a până la capetu“.

— A scapá din sierbitute la libertate si a-se sci moderá, este o adeverata arta la popóra, că si la individi. De comunu libertinii sau că nu'si sci emancipá sufletele loru de rugin'a servilismului in care s'au nascutu si au imbetranitu, sau — ceea ce se intempla si mai desu — devinu preste mesura impertinenti, insolenti, pretentiosi, nerusinati si mai totdeauna aplecati spre resbunare si rapacitate, apoi si imitatori ca moimele. Dupa tóte scirile venite dela Sofi'a, s'au incuibatu si intre bulgari nihilismulu adusu de tinerii cari au invetiati pe la gimnasie si universitati muscalesci, éra comunismulu propagatu de multimea celor veniti dela scólele din Franci'a si Germani'a. Audi tu bulgari si nihilisti cu comunisti!

Correspondentie particularie ale „Observatoriului“.

Prea onorate domnule Redactoru!

„Celu ce onorédia, merita se fia onoratu.“ In multu pretiutulu diariu ce redactati „Observatoriulu“ Nrii 13 si 17 a. c., spre deplin'a năstra multumire, s'au publicatu contribuirile bene-vole spre scopulu caritativu bisericescu indigitatu, pentru care Ve rogu prea stimat d. redactoru a publicá si pe aceste multu salutare contriburi colectate prin subscribulu, carora li se aduce stima si recunoscintia pentru aceste fapte generóse si anume:

Din Abrudu d. D. Alesandru Ciur'a preotu gr.-cath. 1 fl. v. a.

Din B.-Siés'a dela dd. veteranulu si bravulu parochu gr.-cath. Teodoru Ciura (dupace mai ántaiu prin o cuventare plina de efectu tinuta dupa finitulu cultulu divin in s. biserice'a) a contribuitu 2 fl. v. a., apoi Alesandru Macaveiu 2.—, Macaveiu Jonutiu 2.—, Jonutiu Nicolae 1.—, Macaveiu Todoru 1.—, Davidu Nicolae 1.—, dela poporu in biserica 1.13, Davidu Joanu 1.—, Davidu Vasile 1. Pavelu 1.—, Davidu Giorgutiu 1. Pavelu 1.—, Candinu Davidu 1.—, Danciu Stefanu 1.—, George Tom'a 1.—, N. N. 1.—.

Din B.-Poeni on. d. Joanu Jancu preotu gr.-or. 1.—, dela poporu in biserica 2.10, Gr. Trifu —.50, Cosma Simeonu —.50, N. Crisniculu 1.—, Lupu Simeonu 1.—, Ciandru Todoru 1.—, Vatienu Macaveiu 1.—, Rancea Nicolae 1.—, Jancu Petru —.50, J. Lupu 1.—, G. Bendea 1.—, J. Jurca 1.—, J. Stoica 1.—, Stefanu Bredinu —.50, Veronic'a Borzea ved. —.20 cr.

Din B.-Satu Joanu Tomusiu —.33, Alesandru Danciu preotu gr.-or. 1.—, Tomusiu Simonu 1.— (taler.)

Din Rosia dd. Joanu Vladu 2.—, Dr. Simeonu Caianu 2.—, Josifu Jurca 2.—, Dragau János 2.—, Verthlen Gyuri —.50, Oprisia Pasia 1.—, G. Mogosiu coop. 1.—, M. Ciura 1.— (si una cruce mica aurita pre S. Prestolu in pretiu de 8 fl. v. a.), G. Cosma 1.—, Simeonu Henzel 1.—, Gruber Rosa 1.—, J. Moldovanu apothecariu 1.—, Ajtai János 1.—, Ebergényi Mozes 1.—, Teresi'a Riedel 1.—, Ebergényi Samu 1.—, d-n'a Vilm'a et Tiberiu Popescu 1.—, Bartha András 1.—, Magdalen'a Ebergényi 1.—, Ebergényi Sándor 1.—, Petrutiu Vartolomeiu 1.—, Heteu Nicolae —.50, Simeonu Jurca 1.—, Justinianu Grita —.40, Henzel Carolu 1.—, J. Cióra —.20, Stefanu —.10, Ebergényi Ferencz —.20, Szekely Samu —.20, M. M. —.20, G. Suci —.20, Moricz Mári —.20, T. Campani —.10, T. Albu —.20, J. Lazaru —.10, J. Buranu —.10, J. Boncutiu —.10, dela poporu 5.70, N. Bobariu 1.—, d-n'a Minerv'a Balintu 1.—, D. Tivadoru 1.—, J. Negre 1.—.

Din Campeni dd. Gerasimu Candrea adv. 2.—, Loyzel Ferentz jude reg. 1.—, d-n'a Sidoni'a Munteanu 1.—, G. Morariu primariu 1.—, dr. Aureliu Chisbachu 1.—, J. Jónette pretoru 1.—, Julius Hochmann cancelistu jud. 1.—, J. Hochmann 1.—, Eufimi'a Popu ved.

2.—, G. Decianu 1.—, Sabo Peter 1.—, Corchesiu Manoile 1.—, N. N. —.30, D. Visalomu —.30, G. Corchesiu —.20. Una mié de sindila dela ved. An'a Mihonu Caitia in pretiu de 4 fl. v. a. Una mié de sindila dela ved. An'a Onetiu Caitia in pretiu de 4 fl. v. a.

Din Lupsi'a on. d. Vasile Sabo preotu gr.-cath. 2.—, Petru Gosia sub-notariu 2.—, G. Pratia 1.—, dela poporu 3.90.

(Va urmá.)

Sciri diverse.

— (La casatori'a Archiducelui Rudolfu). Dupa inchiatarea solemnitatiloru de Vien'a, Schönbrunn si Laxenburg, se incepura altele in Budapést'a, unde junei parecchi i s'a preparatu cea mai stralucita primire.

Cu ocupatiunea acestei cununii imperatesci s'au facutu in memori'a ei nu numai multime de daruri si s'au impartitu decoratiuni, ci s'au asiediatu spre diverse scopuri filantropice si de cultura câteva fundatiuni, in fruntea carora stá fundatiunea facuta de patru Maiestatea Sa imperatulu si regele pentru burse de câte 300 fl. in auru destinate a se dá la 18 studenti de pe la universitatile din monarchia si anume câte 4 la Vien'a si Bpest'a, la Prag'a (dóue universitati), la Gratiu, Brünn si Lemberg câte 2. Fondulu e pusu pentru tóte timpurile.

— (Timpulu). Dupa ploi necurmte de o septemana, ceriulu s'a mai inseninat. In acestu tinutu ploia indelungata a folositu fórte multu; din unele tinuturi avemu sciri despre inundari si rupturi de poduri, éra dela statiunea Stan'a dincolo de Clusiu nu se adeveresce scirea infricosiata că s'ar fi ruinatu unu tunelu, ci numai atâtea, că trenulu acceleratu la intrarea in tunetu a datu preste câteva bolovani cadiuti pe sine, prin care locomotivulu s'a isbitu in bolt'a de tunelu si vagonéle dinainte s'au sfarmatu, dara viétia de ómeni nu s'a periclitatu, si machinistulu a scapatu cá prin o minune.

Au facutu si apele Prahovei unele stricatiuni, care inse curendu se voru repará, pe candu adeca stau se calatorésca multi straini la incoronarea regelui Carolu I.

— (Starea semenaturiloru in partea tieriei de peste Milcovu.) Dupa informatiunea ce avemu, relatédia „Curierulu Balasanu“, despre recolta, aprópe in tóte districtele de dincóce de Milcovu dá sperantie inbucurátore agricultoriloru. Daca va merge dupa cum a inceputu, in anulu acesta va fi o recolta cum nu se vede tocmai adese ori. Din parte-ne felicitamu pe d-nii agricultori că li se realisédia dorintiele si sperantiele d-loru. Deposite de cereale din anii trecuti nu mai sunt aprópe de locu.

Pretiulu gráului de tótna e in presentu de 5 galb. chil'a, éra alu rapitiei 155 galb. vagonulu.

— (Unu rabinu siarlatanu.) Acelasi diariu vorbesce despre unu rabinu, care, venindu din Galiti'a, s'a stabilitu in târgusiorulu Docolin'a, judetiulu Sucév'a, sub titlu de mare divinatoru si facatoru de minuni, pretindiendu că poterea lui merge până acolo, in cătu pe femeile sterpe e in stare a le vindeca printr'o simpla bine-cuventare.

Lesne credietorii israelitati curgu la Docolin'a din tóte partile pentru a'si afla viitorulu, si rabinulu nostru a strinsu dejá o suma destulu de frumósica. (Press'a.)

— Sciri din Rusi'a anuntia urmatóriele:

O mié de evrei, cari au fostu pradati in Elisabetgrad si au remasu fara adapostu, se adresa la Odes'a ceréndu ajutoriu; spre acésta se duse de aci o deputatiune la Elisabetgrad, spre a otari la fati'a locului ce este de facutu. Sunt arestate aprópe 600 persóne din acelea care au luat parte la turburari, dara acésta n'a impeditu că dilele acestea se fi avutu locu noue escesse in Olviopol si Bebrinez, localitati in care s'au facutu mai multu derimari de cătu pradari. In Odes'a domnesce o mare panica. (Press'a.)

Bibliografia.

— Din Poesiile lui Andreiu Muresianu.*) Editiunea II. Editur'a ereditoru autorului. Tipariulu tipogr. archidiecesane 1881.

Este de multu de candu se epuisase de totu I editiune din poesiile repausatului A. Muresianu. Publiculu cerea cu dreptu cuventu retiparierea loru. Acésta

*) „Din Poesiile lui Andreiu Muresianu“ edit. II se afla de vendiare la W. Krafft in Sibiu. Pretiulu 1 fl. 50 cr., cu tramiterea francata 1 fl. 60 cr.

s'a realizat. Cartea a aparut septeman'a trecuta sub titlul de mai susu.

A face critic'a acestor poezii la a II editiune, o afu de superfluu, cu atatu mai vertosu, cu catu multe din ele s'au prefacutu corpu si sange in anim'a poporului romanu.

Erá fôrte naturalu, cá strigatulu de libertate, apelulu la virtutea si fal'a strabuna, despretiulu asupra intunerecului, se afle unu puternicu resunetu in animile unui poporu incatusiatu in lantiurile sclaviei, in sinulu unui poporu, cáruia i-se denegá ilustr'a-i origine: caruia, sub pedepsele cele mai aspre, i-se opriá frecuentarea templului sciintieloru.

Muresianu este unu adeveratu interprete alu stării nôtstre dinainte de 48. Elu plange si suspina dupa libertate impreuna cu poporulu.

"E verde inca bradulu si umedu dupa fire,
"Dar' radiele caldurei, au nu'lu voru scí uscá?
"E noru inca pe ceruri, dar' norulu e subtire,
"Si'unu ventu de primavéra au nu'lu va departá?
se intreba Muresianu la 1843.

Idealulu lui s'a implinitu si la 1848 in neuitat'a-i Marseillesa romana, electriséza tóta suflarea romanésca strigandu cu entusiasm:

"Murimu mai bine 'n lupta cu gloria deplina,
"De cátu se fimu sclavi érási in vechiulu nostu pamentu!

Bine este a receti cátu de desu acórdele insufletitóri ale lirei bardului nationalu, pentrucá ne voru reaminti totudeaun'a chiamarea si datorinti'a nóstra. Bine este cá nepotii se scia cine au fostu strabunii si ce astépta acesti'a dela ei. Numai atunci se póte realisá visulu lui Bolintineanu:

"Viitoru de auru Romani'a are
"Si prevedu prin seculi a ei inaltiare!

Editiunea presenta retiparita cu litere romane, ortografi'a cu semne, esteriorulu fôrte elegantu, in cátu face onóre tipografiei. Oplu este inavutitu cu: Date biografice (dupa Gazet'a Transilvaniei dela 19 Oct. 1863, Nro 101 si cu cinci poezii, cari nu sunt cuprinse in ed. I, anume: Elenuti'a in cetate (pag. 127), Eremitulu din Carpati (pag. 131), Lumin'a si adeverulu (p. 134), Cuventulu unui peregrinu (p. 137) si Unu epitafu (p. 163).

Ne pare din áanima reu, cá cu asta ocasiune nu s'a alaturatu la poezii unu portretu alu poetului, ceea-ce de siguru ar fi contribuitu indoitu la valoarea oplui.

P. P.

Literariu.

Unu monumentu pusu Ini Augustu Tr. Laurianu.

(Urmare.)

II. Economi'a fiacărui articlu speciale.

7. Pe cátu conceptulu despre cuprinsulu unui dictionariu s'a largitu in cesti din urma ani, pe atatu s'au ingreuiatu si conditiunile ce se ceru pentru una bun'a tractare a fiacărui cuventu, in articulu speciale, ce la loculu determinatu prin ordinea alfabetica se consacra cuventului in dictionariu. Fiacare vorba se considera cá unu individ, cá una persóna distinsa si insemnata, a carei biografia conscientiósá si cátu se póte de completa se cere dela lessicografu; si precum dóue suntu pârtille essentiali ale unui omu, dóue suntu si momentele principali, asupr'a cărora istoriculu unui cuventu e detoriu a'si atintá lueara aminte, si anume: 1. elementulu esternu seu foneticu, care este órecum corpulu vorbei, si 2. elementulu internu seu intielesulu care este cá si sufletulu cuventului.

8. Partea esterna seu fonetica a cuventului presenta si ea dóue elemente insemnate: elementulu etimologicu si celu gramaticale in intielesu strinsu. Etimologi'a are de obiectu a urmari originea cea mai departata a cuventului si a descoperi astufeliu insemnarea lui asia numita propria, originaria seu etimologica. Acesta parte a istoriei cuventului este asia de importante, in cátu merita cu totu dreptulu a'i consacrá aci câteva vorbe, fara cari ne amu vedé nevoiti, candu amu veni la partea interna seu intielesulu cuventului, a intrá in pré multe si menunte detalie. Nu este in limba cuventu ceva mai usitatu, ba nici chiaru forma de cuventu, care se nu presente una multime de insemnari asia de diverse unele de altele, in cátu ar fi cineva tentatu a crede, cá nu unulu si acelasi cuventu are aceste insemnari, cari adesea suntu in aparintia chiaru contrarie un'a altei'a. Intre aceste multe si diverse insemnari ale unui si aceluiasi cuventu numai un'a este propria seu originaria, pe cându tóte celelalte nascu din acésta dupa legi impuse de insusi Domnedieu mentei omenesci, si se numescu metaforice seu figurate. Candu unu poetu seu oratoriu dice: „Ministrii suntu columnele statului“, fiacare din noi intielege usioru, prin ce procesu alu mintei cuventulu columna, care in insemnare propria se dice de o parte a unui edificiu, s'a aplicatu si la ministrii statului. Ei bine, poporulu, prin unu instinctu neconscientiosu, dara in mersulu seu supusu la legi certe, poporulu mai poetu cá toti poetii lumei, a creatu metafore asia de cutediatóri, cum n'ar poté creá adi poetulu dotatu cu celu mai mare geni si cu cea mai viua si capritiosa fantasia. Ver-ce asemenea, cátu de mica, ver-ce relatiune, cátu de delicata si departata, intre unu obiectu cu altulu seu intre conceptele acestora, ajunge poporulu, pentrucá unu cuventu destinatu in origine la expresiunea unui anumitu conceptu se'lu aplece si la expresiunea multoru altoru concepte seu idei, cari se atingu mai de aprópe seu mai de departe cu conceptulu seu ide'a, la care s'a aplicatu mai antaiu cuventulu. Se luminámu mai bine lucrulu cu unu cuventu seu dóue, alese cá exemple din cele mai comuni in gur'a poporului nostru. Vorb'a lume are

unu intielesu diferitu in fiacare din frasele urmatórie: 1. Domnedieu a facutu lumea din nemica; 2. lumea solare este numai unu puntu in senulu universului; 3. Columbu a descoperitu lumea noua; 4. multa lume mai este si pe pamentu; 5. cu placere vedemu asta lume noua, asta mandra junime, inaltian-du-se impregiurulu nostru; 6. 'mi vine se iéu lumea in capu; 7. tóta lumea erá la biserică; 8. nu potu suferi cantecele de lume, etc. — De asemenea vorb'a limba are insemnari cu totulu diferite in fiacare din frasele urmatórie: 1. limb'a boului e mai mare cá limb'a omului; 2. am unu cutitelu cu una singura limba; 3. una angusta limba se intinde pana in midiulocu lacului; 4. multu e dulce si frumosa limb'a ce graimu; 5. limb'a lui Tacitu difere de a lui Liviu; 6. limb'a picturei vorbesce ochiloru; 7. in limb'a floriloru potemu esprime delicatele afecte ale sufletului; 8. multe limbe spurcate au cutrieratu si devastatu tiér'a Romanului, etc. — Amu poté imulti exemple; amu fi potutu, mai alesu, produce si alte multe insemnari ale celoru doue vorbe luate cá exemple: dara si cáte s'au adusu, suntu, credemu, indestule spre a face se se védia limpede si luminatu, cu cáta libertate s'a servitu si se póte servi poporulu de metafora, spre a dá unuia si aceluiasi cuventu insemnari imultite si variate; si cum, in midiulocu acestui labirintu de semnificatiuni ale aceleiasi vorbe, fara unu firu alu Ariadnei, este cineva forte espusu a se confunde si a rateci. Din una suta de dispute si neintielegeri ce se nascu pe tóta diu'a, amu poté dice, fara téma de a ne insielá, cá nóue-dieci si nóue provinu numai si numai din impregiurarea, cá cei ce se certa fara a se intielege, iéu fiacare acelasi cuventu in intielesu diferitu. De aceea cu dreptu cuventu s'a disu, cá antaiulu pasu in filosofia, in consciinti'a luminata a lucrurilor, este studiulu intielesului cuvintelor. Este adeveratu, cá multi cugetatori, considerandu cá celu mai mare defectu alu limbei, acestu procesu de a esprime cu acelasi cuventu concepte adesea fôrte diverse, au visatu la una limba mai perfecta, care se devina instrumentu universale de comunicarea ideiloru pentru tóte poporele globului, si n'au lipsitu de a încercá se creedie una asemenea limba; dara esperienti'a n'a intardiatu a probá, cá combinatiunile loru erau cu multu mai rele si mai ametitorie de cátu limbele esite din instinctulu poporeloru, si astufeliu asta-di este bine stabilitu, cá, precum in alte procese de formarea limbei, asia si in aplecarea metaforei, acestu instinctu a fostu fôrte bine inspiratu. Si in adeveru se potea intielege si a priori, cá vine cu multu mai usioru marginitei minte a omului se aplece unu singuru cuventu la una multime de idei, cari se atingu macaru intr'unu puntu órecare, de cátu se se incarca cu una multime de cuvinte speciali, pentru fiacare din aceste idei. Asia dara din aceeasi necesitate, care impune mintei omenesci a reduce multimea confusa de sensatiuni la unitatea luminata a unui conceptu generale, provine si procesulu de a esprime multime de concepte, intre cari mintea afla una analogia, ver-cátu de departata ar fi ea, prin unulu si acelasi cuventu. Care este inse firulu ce ne póte conduce cu securitate in labirintulu multelor si diverselor insemnari ale fiacărui cuventu? — Intielesulu propriu seu originariu alu cuventului, care este datu de insasi etimologi'a lui, si care mai multu seu mai puçinu se reproduce in tóte celelalte semnificatiuni metaforice. Asia, reluandu, pentru mai buna respicare a lucrului, cele doue exemple mai susu aduse, fôrte cu greu amu poté, fara etimologi'a loru, se ne esplicámu si se tñemu bine in minte, nu tóte insemnarile cáte au luat si potu luá, dara celu puçinu cele ce noi ne amu marginitu a dá: fiacare insemnare a cuvintelor este una enigma, si tóte insemnarile loru impreuna unu chaosu pentru mintea nóstra. Cercetandu inse etimologi'a celoru dóue cuvinte, si prin ea descoperindu intielesulu loru propriu seu originariu, totulu se luminédia si se esplica. Cuventulu romanescu limba fiindu acelasi cu latinesculu lingua, care si'a pastratu mai bine form'a sa originaria, ne duce prin acésta din urma forma la vorb'a lingere; si de aci conchidemu cá intielesulu primitivu alu vorbei limba este: unu ce cu care linge unu animalu. Din acestu intielesu usioru se deducu acum tóte celelalte insemnari ale cuventului. Si mai antaiu, prin una metafora fundata pe asemenea de forma, cuventulu s'a aplecatu si se apleca la multe si diverse obiecte de forma analoga cu a limbei de carne: limba de pamentu, limba de cutitelu, etc.; apoi, prin alta metafora trasa din relatiunea de organu cátra ce se face cu organulu, cuventulu a luat insemnarea de vorbire: limb'a romana, limb'a latina, etc. Acésta din urma metafora a datu nascere la mai multe altele. Asia limb'a, in insemnare de vorbire, fiindu unu midiulocu de comunicare a ideiloru, acelasi cuventu, prin generalisare seu estensiune, s'a aplecatu seu la ver-ce altu midiulocu de expresiune a ideiloru si simtiemintelor: limb'a mutiloru, limb'a floriloru, limb'a picturei, etc., seu la modulu particulariu, cu care se espriam unii in limb'a unui poporu, la stilulu ori alu unui individ: limb'a lui Tacitu, ori alu mai multoru individi, cari vorbescu seu scriu asupr'a unei materie de aceeasi natura: limb'a filosofiloru greci. In fine totu din intielesulu de vorbire alu cuventului limba vine si insemnarea de ginte, natiune, limb'a, cá vorbire, fiindu caracterulu celu mai esentialu alu nationalitáti. — De asemenea cuventulu romanescu lume, alaturatu cu latinesculu lumen ne duce la lucere, adeca alu nostru lucire; si prin urmare ne dá cá insemnare etimologica: unu ce care luminédia seu este luminatu; si de aci: totulu luminatu de sóre, adeca universulu, dupa ideile celoru antici, cari cunosceau numai unu sóre, cum cunósce si pana asta-di marea majoritate a poporului nostru, seu sistem'a

solare a nóstra, dupa ideile moderne asupr'a lumei. Din acestu intielesu usioru se potu trage tóte celelalte insemnari ale vorbei lume, si de aceea credemu de prisosu a intrá in mai multe amenunte asupr'a acestoru semnificatiuni. Unu lucru inse de mare importantia amu dorí se nu se scape din vedere: din desvoltarile, in cari amu intratu, spre a scóte intielesulu propriu alu cuventului limba, si a aretá, cum apoi din acesta esu tóte celelalte, resulta, cá nu numai din uniculu intielesu propriu alu unui cuventu se tragu directu mai multe intielesuri metaforice, dara si din aceste din urma esu alte intielesuri metaforice, cari mai departe dau si ele altele, si asia mai incolo, in cátu avemu nu numai metafore esite directu din intielesulu propriu si pe cari le amu poté numi directe seu principali, ci si metafore nascute din metafore, si pe cari le amu poté numi indirecte seu secundarie. Facia cu acésta impregiurare chiamarea lessicografului este cátu se póte de delicata si grea: elu e detoriu nu numai se caute cu multa bataia de capu intielesulu primitivu alu unui cuventu, dara inca se cuprinda si se distingabine, cáte si cari suntu intielesurile metaforice principali, cáte si cari suntu intielesurile metaforice secundarie nascute din fiacare intielesu metaforicu principale, si apoi tóte se le ordinedie asia, in cátu se procéda dela insemnarile metaforice principale cele mai apropiate de intielesulu propriu cátra cele mai departate, dela cele esite din intielesulu propriu prin una metafora trasa din una relatiune mai materiale cátra cele esite prin una metafora scósa din relatiuni mai ideali, si totu de una data se inclave in fiacare metafora principale metaforele secundarie, la cari ea a datu nascere. Numai sub aceste conditiuni se póte face lumina in intunereculu chaotica alu multoru si diverselor semnificatiuni ale fiacărui cuventu.

(Va urmá.)

Reflectati fiindu cu ocasiunea conferentiei electorale, cá publicarea, póte si comentarea actelor ei va tinea vreo 3 septemani, si cá agitatiunile electorali din ambele tieri, apoi alegerile au se duredie pana in miediulu verei, dupa care va urmá espositiunea si alaturea cu tóte acestea multime de evenimente interne si externe, deschidemu abonamentu nou dela 1/13 Maiu pe 5 luni, adeca pana la 30 Septembre a. c. cu v. a. 3 fl. 30 cri. v. a. sau in afara cu 10 franci.

Redactiunea.

Preturile cerealeloru si altoru obiecte de trau alu fostu la 13 Maiu st. n. in Sibiu:			
Gráu, dupa eualitati	1	hectolitru	fl. 7.—8.—
Gráu, amestecatu	1	„	5.50—6.50
Secara	1	„	5.60—6.—
Papusioin	1	„	3.20—3.60
Ordiu	1	„	4.30—4.50
Ovesu	1	„	2.30—2.50
Cartofi	1	„	1.60—2.—
Mazare	1	hectolitru	fl. 9.—10.—
Linte	1	„	11.—12.—
Fasole	1	„	4.50—5.—
Lardu (slanina)	50	Kilogram.	35.—36.—
Untura (unsóre topita)	50	„	34—35
Carne de vita	1	„	44—46
Oua 10 de	1	„	—15

Cursulu bursei din Vien'a si Pest'a in 16 Maiu st. n.		
	Vien'a	Pest'a
Rent'a de auru unguresca	117.70	118.—
I emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientalu ung.	91.40	108.25
II emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	108.40	96.25
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumului de feru orient. ung.	96.60	98.50
Inprumutulu drumuriloru de feru ung.	133.50	91.50
Obligatiuni ung. de rescumperarea pamentului	99.25	97.50
Obligatiuni ung. cu clausula de sortire	97.75	97.50
Obligatiuni urbariale temesiane	97.50	97.25
Obligatiuni urb. temesiane cu clausula de sortire	97.—	97.—
Obligatiuni urbariale transilvane	97.—	97.50
Obligatiuni urbariale croato-slavone	98.—	—
Obligatiuni ung. de rescumpararea diecimiei de vinu	96.25	95.75
Datorie de statu austriaca in chartie	77.75	78.15
Datoria de statu in argintu	78.05	78.25
Rent'a de auru austriaca	96.20	96.75
Sorti de statu dela 1860	133.—	132.50
Actiuni de banca austro-ung.	840.—	845.—
Actiuni de banca de creditu ung.	355.90	359.50
Actiuni de creditu aust.	356.—	362.—
Sorti unguresci cu premii	118.50	117.50
Argintu	—	—
Galbini imper.	5.57	5.56
Napoleonidorulu	9.31 1/2	9.31
100 marce nemtiesci	57.30	57.40

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).		
9 Maiu. st n. 1881.		
Obligatiuni rurali din 1864 convertite cu 6%	1.	93.5/8 b.
Inprumutulu Oppenheim (Londra) din 1866 cu 8%	„	—
Obligatiuni dominiali cu 8%	„	107.1/2 „
— Creditu fonciariu rurale cu 7%	„	106.— „
— Creditu fonciariu urbanu cu 7%	„	101.7/8 „
Inprumutulu municipale alu capitalei din 1875 cu 8%	„	—
Actiunile caliloru fer. rom. (Berlin) din 1866 cu 5%	„	—
Obligatiuni din 1868 cu 6%	„	—
Prioritati cu 8%	„	—
Actiunile bancei Romani'a din 1869	„	665.—
Daci'a, comp. de ascur. din 1871 act. (fr. 500) 8%	„	—

Editoru si redactoru responsabile: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Krafft.